

ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak SDB
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Recenzja

*w postępowaniu o nadanie godności
doktora honoris causa Jego Eminencji
kard. prof. dr. Zenonowi Grocholewskiemu*

Przedstawiam poniżej recenzję jako odpowiedź na uchwałę Senatu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II z dnia 21 stycznia 2019 roku, który powołał mnie na recenzenta w tej sprawie. W niej odniosę się do bogatego życia i działania kard. prof. dr. Zenona Grocholewskiego, emerytowanego prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej, uprzednio prefekta Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, wysokiej miary uczonego i profesora akademickiego oraz wybitnego Polaka. Wybitną osobowość i ogromne zasługi kard. Zenona Grocholewskiego dostrzegło wiele ośrodków naukowych w Polsce i w świecie, obdarzając go godnością doktora *honoris causa*. Zatem trudno będzie coś oryginalnego napisać w recenzji na jego temat, natomiast liczne doktoraty

świadczą o tym, że nie ma wątpliwości co do słuszności idei podjętej przez Senat Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

I

Kandydat do doktoratu *honoris causa* urodził się 11 października 1939 roku w miejscowości Bródki leżącej niedaleko Pniew, w Wielkopolsce. Jak czytamy w biografii: „dziecko urodziło się w trudnych warunkach, wszyscy myśleli, że nie przeżyje. Stąd Zenon został pośpiesznie ochrzczony 13 października. Przeżył, co dla wielu było widowym znakiem Bożej łaski”. Po zakończeniu wojny rodzina Grocholewskich osiedliła się w Miedzichowie koło Nowego Tomysła. Ojciec Stanisław Grocholewski, z zawodu kupiec, był powszechnie szanowany za swą rzetelność i uczciwość. Przez ówczesne stalinowskie władze został uznany za wroga ludu i przez jakiś czas przebywał w więzieniu. Rodzina znalazła się bez środków do życia i przetrwała jedynie dzięki solidarnej życzliwości innych ludzi¹. W roku 1953 Zenon Grocholewski wstąpił do Niższego Seminarium w Wolsztynie, a w roku 1957, idąc za głosem powołania kapłańskiego, wstąpił do Wyższego Arcybiskupiego Seminarium

¹ Por. W. Świątkiewicz, *Promotoris Laudatio*, w: *Kardynał Zenon Grocholewski doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*, Katowice 2010, s. 29.

Duchownego w Poznaniu, w którym ukończył studia filozoficzno-teologiczne. W dniu 26 maja 1963 r. – z rąk abp. Antoniego Baraniaka SDB – przyjął święcenia kapłańskie. Na swoim obrazku wypisał pełne pokory słowa św. Jana Chrzciciela: *Illum oportet crescere* („Trzeba, aby On wzrastał” J 3, 30). Zasada ta stała się przewodnią regułą w życiu Księdza Kardynała. Pierwsze trzy lata po święceniach pracował jako wikariusz w parafii Chrystusa Odkupiciela w Poznaniu. Następnie abp. Baraniak skierował ks. Zenona Grocholewskiego na studia do Rzymu, zatem w latach 1966–1972 odbywał studia na Wydziale Prawa Kanonicznego w Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, gdzie uzyskał tytuł licencjata (1969), a później doktora prawa kanonicznego (1972). Zarówno rozprawa doktorska, jak i wcześniejsza praca licencjacka, pisane pod kierunkiem wybitnego kanonisty hiszpańskiego Ignacio Gordona, zostały wyróżnione złotym medalem, który uczelnia przyznaje dla najlepszego studenta na wydziale. Było to pierwsze wyróżnienie dla Polaka – studenta „Gregorianum” po II wojnie światowej. W roku 1974 ukończył ks. dr Grocholewski trzyletnie Studium Rotalne, otrzymując dyplom adwokata Roty Rzymskiej².

Te znakomite osiągnięcia sprawiły, że polecono ks. dr. Grocholewskiego do pracy w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej. Od roku 1972 pracował w nim jako notariusz, następnie od roku 1980

² Por. W. Góralski, *Arcybiskup prof. dr Zenon Grocholewski. Laudacja*, „Prawo Kanoniczne” 41 (1998) nr 3–4, s. 4.

jako kanclerz, potem zaś od roku 1982 jako sekretarz. Ks. prof. dr hab. bp Tadeusz Pieronek w recenzji w postępowaniu o nadanie tytułu doktora h.c. ks. kard. Grocholewskiemu słusznie podkreślił, że „jeszcze podczas studiów dostrzeżono jego wybitne zdolności prawnicze i językowe. [...] Ta błyskotliwa kariera urzędnicza przypadła na niezmiernie ciekawy okres poważnych zmian w Kościele katolickim, podyktowanych dorobkiem doktrynalnym i pastoralnym Soboru Watykańskiego II. Ich konsekwencją były również zmiany ustawodawstwa kościelnego, początkowo częściowe, eksperymentalne, ale ostatecznie zmierzające do redakcji nowego kodeksu prawa kanonicznego, ponieważ obowiązujący od 1917 roku Codex Iuris Canonici w dużej mierze się zdezaktualizował. [...] Ks. Grocholewski pilnie śledził ten proces zmian i aktywnie w nim uczestniczył, w czym niewątpliwie pomagały mu piastowane urzędy. Niebawem stał się popularnym ekspertem i poszukiwanym w świecie kanonistyki prelegentem na licznych kongresach prawa kanonicznego, w aulach uniwersyteckich, na zjazdach pracowników administracji i sądownictwa kościelnego³. Bp Zenon Grocholewski był też członkiem powołanej w roku 1982 przez papieża komisji, której celem było dopracowanie nowego kodeksu. Był najmłodszym członkiem

3 T. Pieronek, *Opinia w sprawie przyznania doktoratu honoris causa JE Księdzu Kardynałowi Zenonowi Grocholewskiemu*, w: *Kardynał Zenon Grocholewski doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*, dz. cyt., s. 50.

siedmioosobowej komisji ekspertów, z różnych stron świata, którzy wraz z Prawodawcą kościelnym dokładnie studiowali owoc 20-letniej pracy kodyfikacyjnej – projekt nowego kodeksu.

W grudniu 1982 roku Ojciec Święty Jan Paweł II mianował go biskupem tytularnym Agropoli, a 6 stycznia 1983 roku udzielił mu święceń biskupich w bazylice św. Piotra w Rzymie. Znamienne było ofiarowanie mu przez Ojca Świętego krzyża biskupiego zawierającego w sobie relikwie Krzyża Świętego, św. Katarzyny Sienneńskiej i innych świętych, z wygrawerowanymi nazwiskami jego poprzednich właścicieli – znakomitych kanonistów: kard. P. Gasparriego, kard. A. Gicognaniego i kard. P. Feliciego. 6 grudnia 1991 roku został wyniesiony do godności arcybiskupa. Z kolei 5 października 1998 roku Jan Paweł II mianował go prefektem Sygnatury Apostolskiej. Arcybiskup piastował ten urząd do roku 1999. Następnie, 15 listopada 1999 roku, abp. Zenon Grocholewski został mianowany przez Jana Pawła II prefektem Kongregacji Edukacji Katolickiej, stanowisko to piastował do roku 2015. W międzyczasie, w dniu 21 lutego 2001 roku, Jan Paweł II wyniósł abp. Grocholewskiego do godności kardynała, przyznając mu jako diakonię kościół San Nicola in Carcere, znajdujący się w „sercu starożytnego Rzymu”. Jak widać, *curriculum vitae* Kardynała jest bardzo bogate, a przecież należy jeszcze ukazać jego zasługi jako uczonego i nauczyciela akademickiego, prefekta dwóch rzymskich dykasterii, a także jego zasługi na rzecz Polski.

II

Obszar naukowy i dydaktyczny są wpisane w życie i działalność ks. dr. Zenona Grocholewskiego. Od roku 1974 rozpoczął pracę dydaktyczną jako współorganizator i wykładowca międzynarodowych kursów *renovatio- nis canonicae pro iudicibus* na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, wiążąc się z macierzystą uczelnią na wiele lat. Wymiar pracy profesorskiej zostaje następnie poszerzony o zajęcia podjęte na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim (1980–1984) oraz na Studium Sacrae Romanae Rotae (1986–1998). Poczynając od 1991 roku, prowadzi też letnie wykłady w Spiskiej Kapitule na Słowacji organizowane pod patronatem Konferencji Episkopatu Słowacji dla tamtejszego duchowieństwa oraz zainteresowanych prawników świeckich. Ponadto opracowuje w języku słowackim ponad 40 prac. Było to wszystko możliwe dlatego, że w systemie studiów akademickich Włoch, a także w przepisach kościelnych nie istnieje wymóg habilitacji ani system nominacji profesorskich, lecz istotne są kwalifikacje i dorobek naukowy. O kompetencjach naukowych ks. Grocholewskiego dawały świadectwo zajmowane przez niego stanowiska, wymagające wysokich kwalifikacji, zaś jego dorobek naukowy stale się powiększał⁴ i dzisiaj jest imponujący, nie tylko od strony ilościowej, ale przede wszystkim – jakościowej. Książki, artykuły, hasła encyklopedyczne, recenzje

4 Por. T. Pieronek, *Opinia...*, dz. cyt., s. 51.

liczone w setkach, stanowią ogromny wkład w literaturę kanonistyczną w świecie. Publikacje jego autorstwa znajdują się w najbardziej prestiżowych czasopismach kanonistycznych, w dwunastu językach. Trudno byłoby wyliczyć najważniejsze publikacje ks. Zenona Grocholewskiego, bo trzeba by stworzyć ich obszerną listę (około 1000 publikacji). Wielka liczba publikacji i mnóstwo recenzji książek są dowodem na stały i żywy kontakt z literaturą prawa kanonicznego oraz na jej znajomość. Aktywność uczonego zaznacza się także żywym udziałem w życiu naukowym wielu ośrodków prawa kanonicznego. Od 1974 roku wygłasza niestrudzenie referaty na międzynarodowych kongresach, sympozjach i konferencjach naukowych: we Włoszech, w Polsce, Francji, Niemczech, Austrii, Hiszpanii, Szwajcarii, Kanadzie, USA, Republice Czeskiej, na Malcie i w Rosji. Trudno sobie wyobrazić znaczący zjazd naukowy poświęcony kanonicznemu prawu administracyjnemu bądź procesowemu, bez udziału – jako prelegenta⁵ – ks. prof. Grocholewskiego.

W twórczości badawczo-dydaktycznej Profesora można wyraźnie wyodrębnić trzy główne kierunki: struktura i kompetencje trybunałów apostołskich, prawo administracyjne oraz prawo małżeńskie materialne i formalne. Ten pierwszy obszar tematyczny jest związany z pracą w Sygnaturze Apostołskiej. Podejmowane tematy zwykle rodziło „życie” Sygnatury, Roty Rzymskiej

⁵ Por. W. Góralski, *Arcybiskup prof. dr Zenon Grocholewski...*, dz. cyt., s. 10.

i innych sądów kościelnych. Prace poświęcone wymienionym zagadnieniom – jak zauważył w laudacji wygłoszonej na ATK w Warszawie w 1998 roku ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski – „znamionuje oryginalność i wnikliwość badawcza. Wywody Autora trafiają zawsze w sedno rzeczy, odznaczając się precyzyjnością w formułowaniu sądów oraz kunsztem metodologicznym. Zastosowanie właściwych narzędzi hermeneutycznych i interpretacyjnych pozwala wypracować trafne koncepcje pastoralne. Profesor Grocholewski ostro dostrzega wymiar teologiczno-pastoralny zarówno trybunałów apostolickich, jak i pozostałych sądów kościelnych. Władzę sądowniczą tych instytucji wiąże przy tym ściśle z sakralną władzą Kościoła”⁶.

Publikacje w zakresie prawa administracyjnego stanowią drugi obszar zainteresowań ks. prof. Grocholewskiego i cechują się znacznym stopniem oryginalności i pionierskości. Przedmiotem badań i publikacji były natura, przedmiot i strony postępowania administracyjnego, proces ustny oraz sposób uniknięcia procesu, a także rekursy administracyjne, ochrona praw wiernych, regionalne trybunały administracyjne, postępowanie na drodze rekursu w Sygnaturze Apostolskiej, akty administracyjne, sprawiedliwość administracyjna w procesie kanonicznym i w prawie świeckim.

Bibliografia prac odnosząca się do trzeciego obszaru badawczego jest bardzo pokaźna i wysoko oceniana

6 Tamże, s. 6–7.

w świecie. W obrębie prawa małżeńskiego materialnego można wskazać następujące wątki tematyczne: fundament teologiczny kanonicznego prawa małżeńskiego, pojęcie „wspólnoty małżeństwa”, dobro małżonków, nieważność małżeństwa z powodu wykluczenia istotnego przymiotu lub istotnego elementu małżeństwa, różnica pomiędzy błędem pozytywnym a symulacją częściową zgody małżeńskiej, małżeństwa mieszane i podstawowe prawa rodziny. Z kolei w dziedzinie małżeńskiego prawa procesowego dominują takie tematy: strona pozwana w procesie o nieważność małżeństwa, procedura w II instancji, obrona praw rodziny w procesie małżeńskim, zadania sędziego wobec ekspertyz neuropsychiatrycznych i psychologicznych w postępowaniu o nieważność małżeństwa, orzekanie nieważności na drodze administracyjnej w Sygnaturze Apostolskiej oraz natura procesów o nieważność małżeństwa.

Podsumowując działalność naukową w wymienionych wyżej obszarach kanonistycznych, należy też podkreślić, że znajduje ona swoje oparcie w założeniach antropologicznych, filozoficznych, teologicznych, a ponadto jest osadzona w wypowiedziach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. Profesor nie pozostaje nigdy w odezwaniu od celu, któremu ma służyć prawo kościelne, a którym jest dobro człowieka. Nie można też nie uwydatnić faktu, że niejedne z propozycji – *de lege ferenda* – w publikacjach cenionego Autora zostały przyjęte przez ustawodawcę kościelnego. Profesor Grocholewski postrzegał prawo kanoniczne w wymiarze zbawczym,

dlatego często wzywał stosujących prawo kościelne, „aże-
by ich aktywność na tym polu była zawsze naznaczona
miłością Chrystusa i miłością Kościoła, by była przepę-
niona prawdziwym duchem kapłaństwa, a w ten spo-
sób by owocnie służyła pastoralnej działalności Ko-
ścioła, by przymnażała Bogu chwały, a duszom by nosła
zbawienie”⁷. Kształt pastoralny prawa kanonicznego ka-
żał otwierać oczy na prawo świeckie i na jego postępy
techniczne, choć byłoby dużym nieporozumieniem, tak
uważał prof. Grocholewski, gdyby chcieć po prostu ad-
aptować kościelne ustawodawstwo do prawa świeckiego.
Profesor miał natomiast świadomość potrzeby wpływa-
nia na rozwój świeckiego prawa procesowego i karnego,
tym bardziej, że doktryna Kościoła i prawo kanonicz-
ne zaznaczyły uprzednio swój wpływ na sądownictwo
w Europie. W świecie dostrzegano otwartość Profesora
na współpracę z prawnikami świeckimi, dlatego później
często zapraszano go na sympozja i konferencje poświę-
cone zagadnieniom prawa świeckiego. Nic też dziw-
nego, że sława wybitnego kanonisty otworzyła drogę
do członkostwa w prestiżowych towarzystwach nauko-
wych i drogę do wielu tytułów honorowych i odznaczeń.

7 Z. Grocholewski, *Studie z procesnego kanonicznego prawa*,
Spiska Kapituła 1995, s. 14–15, cyt. w tłumaczeniu J. Dudziaka,
*Abp Zenon Grocholewski ambasadorem odnowy prawa kanonicz-
nego na Słowacji*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 14:1995–1996,
s. 428; por. także W. Góralski, *Arcybiskup prof. dr Zenon Grocho-
lewski...*, dz. cyt., s. 8.

III

Dwie dykasterie Stolicy Apostolskiej, mianowicie Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej i Kongregacja Edukacji Katolickiej, były przedmiotem zadań i służby wartościom duchowym człowieka i sprawiedliwości w Kościele, w myśl dewizy ks. Grocholewskiego, że prawo jest w służbie miłości i gdyby jej zabrakło w centrum pracy, to byłoby to wbrew zadaniu prawa w Kościele⁸.

W Sygnaturze Apostolskiej pracował ks. abp Grocholewski jako notariusz, następnie kanclerz, sekretarz, wreszcie prefekt tego Najwyższego Trybunału. Sprawowanie funkcji prefekta stworzyło liczne okazje nie tylko do aplikowania prawa, lecz także kształtowania pewnej praktyki w rozstrzyganiu doniosłych spraw zgłaszanych do Kurii Rzymskiej. W tym kontekście warto wspomnieć, że Sygnatura Apostolska działa w trzech sekcjach. Sekcja pierwsza rozpatruje skargi o nieważność przeciwko wyrokom Roty Rzymskiej lub przywrócenia sprawy do stanu pierwotnego przeciw wyrokom tegoż Trybunału. Sekcja druga rozpatruje konflikty wynikłe z pojedynczych aktów administracyjnych pomiędzy osobami prywatnymi a organami władzy administracyjnej, tj. badanie legalności aktu zaskarżonego. Wreszcie trzecia

8 Por. P. Bortkiewicz, *Decani oratio*, w: *Zenon Grocholewski doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczanae Posnaniensis*, Poznań 2004, s. 16.

sekcja, jako organ administracyjny dotyczący sądownictwa kościelnego, czuwa nad właściwym sprawowaniem sprawiedliwości w Kościele. Zatem praca na każdej z tych trzech płaszczyzn oznaczała ogromną odpowiedzialność abp. Grocholewskiego. To rodziło potrzebę licznych kontaktów zarówno w siedzibie Trybunału, jak i w wielu krajach z hierarchami kościelnymi. Prefekt Sygnatury Apostolskiej był człowiekiem ogromnej wiedzy, bezpośredniości w kontaktach z pracownikami i petentami oraz bardzo wrażliwym na właściwe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w całym Kościele. Te liczne zadania w trybunale apostolskim nie przeszkodziły Prefektowi przyczynić się w dużym stopniu, jak to już zostało podkreślone, do nadania kształtu Kodeksowi prawa kanonicznego z 1983 roku. Pomagał też jako ekspert przy tworzeniu konstytucji o reformie Kurii Rzymskiej, czyli *Pastor bonus*. Ks. prof. Grocholewski był postrzegany przez innych jako osoba wyjątkowo starannie przygotowana do pełnienia tak ważnego urzędu i osoba, która wniosła niemały wkład w dzieło rozwoju kultury prawniczej w Europie i w świecie, dzięki powszechności ustawodawstwa kościelnego⁹.

Od roku 1999 abp Zenon Grocholewski zostaje nieoczekiwanie mianowany prefektem Kongregacji Edukacji Katolickiej, której podlega kościelne szkolnictwo wyższe i akademickie na całym świecie oraz szkoły katolickie.

⁹ Por. W. Góralski, *Arcybiskup prof. dr Zenon Grocholewski...*, dz. cyt., s. 11–12.

Było to nowe wyzwanie, niezwykle delikatne, odpowiedzialne i trudne z uwagi na liczne jednostki nauczania oraz różnorodność systemów edukacyjnych, w których poległy mu jednostki funkcjonują. Chodziło bowiem o ponad 230 tysięcy szkół katolickich, 1300 uniwersytetów katolickich i blisko 3700 seminariów duchownych, nie wspominając o trosce o dalszy rozwój szkolnictwa katolickiego, o rozwój i organizację formacji katolickiej oraz o kierowanie sprawą powołań kapłańskich¹⁰. Troska o standardy edukacyjne i najwyższy poziom przekazywanej wiedzy oraz prowadzonych badań naukowych wyraża się poprzez stałą dbałość o jakość kształcenia. Tym zadaniom służy otaczana szczególną jego troską Agencja Stolicy Apostolskiej do spraw Oceny i Promocji Jakości Wydziałów i Uniwersytetów Kościelnych AVE-PRO. Oznaczało to włączenie wyższego szkolnictwa kościelnego w system standardów i reform studiów wyższych przeprowadzonych w Unii Europejskiej w ramach tzw. Procesu bolońskiego¹¹.

Posługa Prefekta-Kardynała w Kongregacji Edukacji Katolickiej nabierała coraz większej dynamiki po odwiedzinach uniwersytetów i szkół katolickich rozsianych w różnych częściach świata, nawet w krajach o mniejszości

¹⁰ Por. W. Góralski, *Kardynał Zenon Grocholewski, mąż Kościoła, uczonec, nauczyciel, duszpasterz*, w: *Świadectwo słowa. Wybór tekstów pod redakcją ks. Grzegorza Karolaka*, Ciecchocinek 2008, s. 19–21.

¹¹ Por. W. Świątkiewicz, *Promotoris Laudatio*, dz. cyt., s. 37.

katolickiej. Wizyty te służyły pełniejszemu rozpoznawaniu kondycji szkolnictwa kościelnego i nadaniu mu właściwego kształtu. Jako człowiek uniwersytetu Prefekt znajduje wspólny język zarówno z rektorami i profesorami uczelni, jak i ich studentami. Podczas takich wizyt i spotkań nie zapomina nigdy o wymianie myśli z miejscowymi biskupami i rektorami seminariów duchownych.

Ogromne doświadczenie kard. Grocholewskiego i jego rozeznanie w kierunkach przemian zachodzących w zglobalizowanej kulturze pozwala na szerokie, właściwie z uwzględnieniem kontekstu kulturowego, kierowanie Kongregacją. Ma on świadomość zagrożeń wynikających z tych przemian, gdyż podczas wykładu w Toruniu w 2008 roku stwierdza: „W konsekwencji ten sam człowiek, który powinien być szczęśliwy, bo przecież jak nigdy dysponuje tyloma nowoczesnymi narzędziami (samochód, komputer, samolot), jakże często jest rozbity i zagubiony, a w końcu głęboko nieszczęśliwy. Gdzieś w tym wszystkim zatracił samego siebie. Ale on nie zatracił. On tego nie został nauczony, nie nauczyli go rodzice, nie nauczyła szkoła, może tylko przeszedł krótki kurs *public relations* w firmie, która uczy, jak zjednać sobie klientów. Nie ma jednak mowy o głębszej kulturze zarówno bycia, która wyrasta z kształcenia integralnego, a w którym uwzględnia się zarówno to, że człowiek jest podmiotem-osobą, jak i to, że żadne środki, choćby na najwyższym poziomie rozwoju technicznego, nie są w stanie zastąpić osobowych relacji międzyludzkich, jak i prawdziwego celu naszego życia. Tylko skąd

ma o tym wiedzieć współczesny człowiek, dla którego rodzice nie mają zbyt wiele czasu, a szkoła, ba, właściwie już przedszkole, jak choćby w Hiszpanii, gdzie już od trzeciego roku jest przymus oddania dziecka do przedszkola, ma inne cele, bardzo często antyrodzinne i antyreligijne. Taka edukacja coraz mniej przypomina prawdziwą edukację, nie mówiąc o tym, że nie jest ona katolicką¹². Stąd Kardynał był przekonany o tym, że antidotum na manipulacje i kłamstwa edukacyjne winna być rzetelna edukacja, która człowieka już od najmłodszych lat uodporni na zło, a pomoże mu zrealizować dobro, w środowisku, które jest wspólnotą osób. Wartość społeczna i prestiż szkoły katolickiej ciągle wzrastają niekoniecznie w środowiskach katolickich, ale w krajach zdominowanych przez inne religie bądź wyznania. Wyrażał też Prefekt przywołanej Kongregacji i to, że Zachód, który w coraz większym stopniu poddawany jest ateizacji i sekularyzacji, dawniej głównie za sprawą ideologii socjalizmu, a dzisiaj ideologii gender, potrzebuje prawdziwej edukacji katolickiej, która zachowuje swoją tożsamość. Jego Eminencja kard. Grocholewski nie traci jednak nadziei

¹² *Edukacja jako wyzwanie*. Wykład wygłoszony przez kard. Zenona Grocholewskiego, prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej Stolicy Apostolskiej na I Międzynarodowym Kongresie „Edukacja katolicka: szanse i zagrożenia”, który odbył się w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu 21 i 22 listopada 2008 r. (WWW.radiomaryja.pl/artykuly.php?id+98261); por. też W. Świątkiewicz, *Promotoris Laudatio*, dz. cyt., s. 40–41.

na lepszą przyszłość szkolnictwa, i że ono nie zawiedzie ani katolików, ani Kościoła, ani tych, którzy szukają prawdy, ani poszczególnych narodów¹³.

IV

Mimo wielu lat poza Polską w służbie Stolicy Apostolskiej i różnych uczelni Jego Eminencja kard. Grocholewski pielęgnuje bardzo bliskie i żywe więzy ze swoją ojczyzną. Często odwiedza kraj, czy to przy okazji pielgrzymek Jana Pawła II do Polski, czy zaproszenia do wygłaszania referatów podczas sympozjów i konferencji naukowych, czy też z okazji zjazdów pracowników sądownictwa kościelnego. Jako Polak upowszechnia w świecie osiągnięcia kanonistów polskich, pisząc recenzje do bardzo wielu książek autorów polskich. Swoje prace publikuje także w języku polskim w krajowych czasopismach kanonistycznych. Można więc nazwać prof. Grocholewskiego ambasadorem polskiej kanonistyki w świecie i człowiekiem życzliwym dla środowiska kanonistów polskich.

Troska o polską naukę przejawiała się również w tym, że jako prefekt Kongregacji Edukacji Katolickiej

¹³ Por. Wkład/przemówienie na The Jesuit University of New York z okazji nadania mu doktoratu *honoris causa* tego uniwersytetu 28 maja 2008 roku pt. *Szkola katolicka według Kodeksu prawa kanonicznego*. Por. też W. Świątkiewicz, *Promotoris Laudatio*, dz. cyt., s. 42.

współuczestniczył w powstaniu dwu wydziałów teologicznych, mianowicie na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i na Uniwersytecie Szczecińskim. Nadto przekształcił, powstałą w 1981 roku Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie, w Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w roku 2009 oraz erygował dekretem z dnia 19 marca 2014 roku Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Przy tych sprawach trzeba podkreślić rozwagę i ostrożność Kardynała co do liczby powoływanych na uczelniach wydziałów teologicznych w Polsce, mimo nacisków różnych środowisk.

Z polskością też wiąże się postawa ks. kard. Grocholewskiego względem Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu [niepubliczna szkoła wyższa założona w 2001 roku przez fundację Lux Veritatis] oraz Telewizji Trwam i Radia Maryja. Wszystkie te dzieła zainspirowane przez o. dr. Tadeusza Rydyka nie miały początkowo zbyt wielkiego poparcia [nawet można pisać o niechęci niektórych osób] w środowisku biskupów polskich i innych gremiów społecznych. Referaty wygłaszane przez prof. Grocholewskiego w wymienionej uczelni oraz wywiady udzielane Radiu Maryja i Telewizji Trwam podczas pobytu w Polsce uwiarygodniały i nobilitowały środowisko Wyższej Szkoły Społecznej i Medialnej, a także ocieplały klimat wokół Radia Maryja i Telewizji Trwam. Być może Eminencja w tej sprawie szedł za głosem Jana Pawła II. Niemniej, w tamtym czasie były to znaczące gesty na rzecz Polski i ludzi wierzących.

Kardynał Grocholewski jest też otwarty na wszelkie pożyteczne inicjatywy Polonii za granicą. Dobrze zasłużył się dla biografistyki polonijnej. Jest m.in. członkiem Komitetu Honorowego redakcji *Ilustrowanego słownika biograficznego Polonii świata*, a także honorowym członkiem polskiego Klubu Zbieraczy Znaczków o Tematyce Religijnej „św. Marcin”. W uznaniu zasług za biografistykę otrzymał w 1998 roku medal *Polonia Semper Fidelis*, przyznany mu przez Kapitułę, na czele której stoi Marszałek Senatu RP¹⁴.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prof. Lecha Kaczyńskiego z dnia 9 listopada 2009 roku kard. Zenon Grocholewski został odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w działalności publicznej na rzecz rozwijania współpracy między Rzeczpospolitą Polską i Stolicą Apostolską.

To właśnie w Polsce, najpierw w 1998 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, potem w 1999 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, następnie w 2004 roku w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przyznano pierwsze w świecie zaszczytne tytuły doktora *honoris causa* kard. Grocholewskiemu. To pięknie, że Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie powiększa listę polskich uczelni, które obdarzyły go tą godnością.

¹⁴ Por. W. Góralski, *Arcybiskup prof. dr Zenon Grocholewski...*, dz. cyt., s. 13.

V

Bliskie kontakty z ojczystym krajem i ogromne zasługi dla prowadzonej działalności w Watykanie w trakcie posługi trzech kolejnych papieży, tj. Jana Pawła II, Benedykta XVI i papieża Franciszka, wymownie świadczą o pokorze, o znakomitej organizacji naukowej i urzędniczej Purpurata. Kardynał Grocholewski jest darzony w świecie szacunkiem, czego dowodem są liczne honory, jakimi obdarza go świat nauki, rządy państw, międzynarodowe organizacje i stowarzyszenia¹⁵. Nie mam najmniejszej wątpliwości, więcej, jestem głęboko przekonany, że Jego Eminencja kard. prof. dr Zenon Grocholewski jest wybitną postacią, światowej klasy uczonym i nauczycielem, bliskim współpracownikiem kolejnych papieży, zwłaszcza papieża Jana Pawła II, odpowiedzialnym najpierw za kształt wymiaru sprawiedliwości w Kościele, potem za edukację katolicką, będąc uznanym autorytetem w tych dziedzinach. Jego niezwykła wiedza, czynne zaangażowanie w działalność Stolicy Apostolskiej oraz na rzecz Kościoła powszechnego i w Polsce wpisują go w poczet wybitnych osobowości. Uważam, że na podstawie posiadanych walorów osobistych,

¹⁵ Prof. W. Góralski na dwóch stronach swojego opracowania wymienia wyrazy uznania różnych instytucji i środowisk. Por. W. Góralski, *Kardynał Zenon Grocholewski, mąż stanu...*, dz. cyt., s. 33–34.

naukowo-dydaktycznych i ofiarnej służby w Kościele obiektywnie można uznać, iż ks. kard. prof. dr Zenon Grocholewski jest osobą godną tego najwyższego odznaczenia, jakie może zostać przyznane przez Senat i społeczność Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Inicjatywę nadania mu tytułu doktora *honoris causa* uznaję za doniosłą i opartą na rzetelnych i uzasadnionych podstawach. Gratuluję uczelni dokonanego wyboru. Formułuję też wniosek do Prześwietnego Senatu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o kontynuowanie rozpoczętej procedury w przedmiotowej sprawie tj. nadanie godności doktora *honoris causa* Jego Eminencji Kardynałowi Zenonowi Grocholewskiemu.

Warszawa, 11 kwietnia 2019 roku